

Antika

- ❖ Od 1000 pr. Kr. do 5. st. po Kr.
- ❖ Obsega STARO GRŠKO in RIMSKO književnost
- ❖ Razvoj antične književnosti:
 - Razvijala se je v južno-evropskih državah (od Grčije do Španije) in tudi v sredozemskih deželah severne Afrike in Bližnjega vzhoda
 - **Grška književnost** se začne s Homerjem (9./8. st. pr. Kr.)
 - Lirika vrh doseže v 6. st.
 - Dramatika se razcveti v t. i. klasični dobi 5. st. pr. Kr.
 - Od 4. st. pr. Kr. naprej traja še zadnja doba – helenistična
 - Od 3. st. naprej se začne *rimska književnost*
 - Vrh doseže okoli 1. st. pr. Kr.- klasična doba
 - Sledi pozno obdobje, ki traja do 4. st. po Kr., ko začne prevladovati krščanstvo
- ❖ Antična književnost razvije vse literarne zvrsti: - lirika
 - epika
 - dramatika

Grška književnost

- od 9./8. st. pr. Kr. do 4./5. st. po Kr.
- Glavna obdobja: - **arhaično**
 - **atiško**
 - **helenistično**

Rimska književnost

- Nastajala v močni odvisnosti od grške
- Glavna obdobja: - **zlati vek** (81 pr. Kr.- 14 po Kr.)
 - **srebrni vek** (14 po Kr.- 117 po Kr.)
 - **obdobje poznega cesarstva** (propad rimskega imperija in začetek krščanstva)

Antična epika

- Ep (grško epos – pripovedovati): - je najdaljša epska zvrst
 - je verzificiran
 - verz je **HEKSAMETER**

UU- UU- UU- UU- UU- U-

 - ima 6 stopic, pogosta stopica je daktil (UU-), včasih ga nadomesti spondej _
- Epi po tematiki: - junaški epi (glavna oseba je junak, ep ima poleg zgodovinskega tudi mitološko ozadje)
 - verski epi (so epi z izrazitim verskim značajem)
 - zgodovinski epi
- Klasična nacionalna epa pri Grkih sta **Homerjeva epa Iliada in Odiseja** (800.pr. Kr.)
- Tradicijo epa nadaljujejo Rimjani – **Vergil (Eneida)**
- Homersko vprašanje: vprašanje ali je avtor Iliade in Odiseje res Homer ali pa držijo razne teorije o drugih piscih
- Drugi epi: - **Ep o Gilgamešu** (Mezopotamija, 1200 pr. Kr.)
 - **Mahabharata in Ramajana** (Indija, okoli 1. st.)
 - **Šah name ali Knjiga kraljev** (Perzija, 1.st.)

Antična dramatika

- Grki so postavili temelje evropski dramatiki

Antična tragedija

- teoretično jo je utemeljil grški filozof **Aristotel**
- vsebovati mora grozo in strah, sočutje pri gledalcih ter katarzo (neko notranje očiščenje)
- snovno tragedija posega v najvišji sloj
- jezik je vzvišen, verzificiran
- v dogajanje posegajo bogovi
- fatalizem (vse je usojeno)
- zgradba je sintetična ali sintetično-analitična
- glavni junaki tragično propadejo (fizično ali psihično) in so krivi brez krivde
- 5 stopenjska zgradba (uvod, zaplet, dogajalni vrh, razplet, konec)
- glavni tragedi: **Ajshil, Evripid, Sofoklej**
- Sofoklejevi tragediji: Antigona, Kralj Ojdip

Antična komedija

- njen namen je zabavati
- jezik je preprost
- lahko je napisana tudi v analitično-sintetični tehniki
- konec je razrešujoč
- vrste komedij: - položajska ali situacijska
 - govornjena ali verbalna
 - značajska ali karakterna

Antična lirika

- razvila se je v 7. in 6. st pr. Kr. v Grčiji, pri Rimljanih 1. st. pr. Kr. in tudi 1. st.

po Kr.

Grška lirika

- je zelo raznolika (ljubezenske pesmi, vinske, zabavljaške pesmi...)
- hermetična lirika (himne, hvalnice bogovom, ode...)
- elegično pesništvo (zelo pogoste pri Grkih ljubezenske elegije in elegije smrti)
- liriko so peli ob spremljavi glasbil (lira, piščal-aulos)
- verz antične lirike je elegijski distih (gre za kombinacijo in pentametra)
- verz lahkotnejših pesmi je anacreonski verz (preprost, lahkoten)
- teme, ki prevladujejo: srečna zaljubljenost, hrepenenje po ljubezni, istospolna ljubezen...
- grška lirika: - **Sapfo** (največja lirična pesnica)
- **Anakreon** (pesnik lahkotne poezije)
- sapfiška kitica: kitica imenovana po grški pesnici Sapfo, sestavljena iz treh enajstercev in kratkega zadnjega verza, ki ima 5 zlogov

Rimska lirika

- največ je nastajala ljubezenska lirika
- posnemali so Grke, vendar so uvedli nekoliko drugačne pesmi (v njih se je odražalo uživaštvo)
- **Katul**: - največji rimski pesnik
- napisal zbirko pesmi Carmina
- Blagoslov ljubezni
- **Horac**: - avtor številnih ljubezenskih pesmi
- Ars poetika